

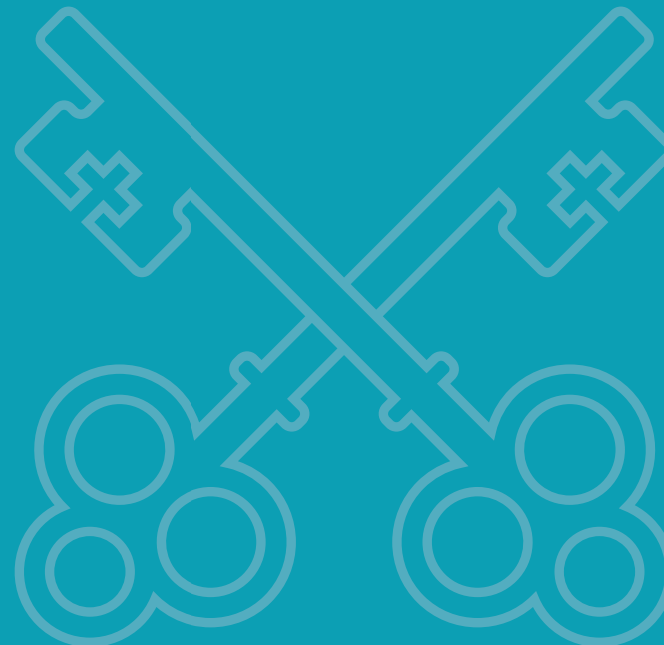
PASTORALNE SMJERNICE O TRGOVINI LJUDIMA

*„Nije li ovo post vrijedan izbora:
kidati okove nepravedne,
razvezati spona jarmene?
Puštati na slobodu potlačene,
slomiti sve jarmove?“*

- Izaija 58



MIGRANTS & REFUGEES SECTION
INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT
PALAZZO SAN CALISTO
00120 VATICAN CITY



Druge ideje i resurse možete pronaći na internetskoj stranici M&I pod „Trgovanje ljudima i ropstvo“

<https://migrants-refugees.va/trafficking-slavery/> Za komentare i pitanja o Smjernicama ili dijeljenje izvješća i fotografija aktivnosti unutar ove domene u kojoj ste sudjelovali, molimo pišite na info@migrants-refugees.va

MOLITVA

Nebeski Oče, zahvaljujemo ti na nadahnutom primjeru Svete Jozefine Bakhita.

Sveta Jozefina Bakhita, ti si bila porobljena kao dijete; bila si kupljena i preprodana,

brutalno su se odnosili prema tebi.

Zagovaraj, preklinjemo te, sve one koji su zarobljeni u trgovanju ljudima i u ropstvu.

Neka ih njihovi zarobljivači oslobode i neka ovo zlo bude izbrisano s lica zemlje.

Sveta Jozefina Bakhita, kada si ponovno zadobila svoju slobodu

nisi dopustila da tvoje patnje definiraju tvoj život.

Izabrala si put ljubaznosti i velikodušnosti.

Pomozi onima koji su zasljepljeni pohlepom i požudom,

koji gaze ljudska prava i dostojanstvo svojih braće i sestara.

Pomozi im da se oslobode svojih okova mržnje,

da ponovno postanu potpuno čovječni i da nasljeđuju tvoju ljubaznost i velikodušnost.

Draga Sveta Jozefina Bakhita, tvoja sloboda te privukla Kristu i njegovoj Crkvi.

Tada te Bog pozvao na posvećeni život kao sestru kanosijanku.

Prakticirala si veliku samilost, milosrđe i radosnu nježnost u svom pozivu.

Pomozi nam uvijek da budemo poput tebe, osobito kada se osjećamo iskušavanima

da odvratimo pogled i ne pomognemo, da odbacimo druge ili da ih čak zlostavljamo.

Zagovaraj nas kako bi Krist mogao ispuniti naša srca radošću kao što je uvijek ispunjavao tvoje.

O ljubljeni Bože, izlij svoje milosrdno svjetlo u naš nevoljni svijet.

Neka preplavi najmračnije sjene.

Donesi spasenje nedužnima koji trpe grješno zlostavljanje.

Donesi obraćenje potpuno izgubljenim dušama koji ih drže zatočenima i iskorištavaju ih.

Daj nam svima snage da rastemo u istinskoj slobodi,

ljubavi prema Tebi, jednih prema drugima i prema našem zajedničkom domu.

Amen.

PASTORALNE SMJERNICE O TRGOVINI LJUDIMA

ODJEL ZA MIGRANTE I IZBJEGLICE
CJELOVITI LJUDSKI RAZVOJ

ZAKLJUČAK

47. "Uvijek me rastuži činjenica da je mnogo onih koji su žrtve raznih oblika trgovanja ljudima. Želim da se čuje vapaj Boga: 'Gdje ti je brat?' (usp. Post 4.9) Gdje je tvoj porobljeni brat ili sestra? Ma ne pravimo se da se ništa ne događa! Postoji mnogo više sudioništva nego što mislimo. To je nešto što se tiče svih nas."²⁴

Sveti Otac moli da „Bog oslobodi sve kojima prijeti, koje je povrijedila i zlostavljala razmjena i trgovanje ljudskim bićima i donese utjehu svima koji su preživjeli takvu neljudskost.“ On poziva svakoga od nas „da otvorimo oči, da vidimo bijedu onih koji su potpuno lišeni svog dostojanstva i svoje slobode te da čujemo njihov vapaj za pomoć.“²⁵

U skladu s ponavljanim pobudnicama i ohrabrenju Pape Franje, neka ove *Pastoralne smjernice* služe kao predložak za planiranje, uspostavljanje, provođenje i vrednovanje cijelog niza djelovanja usmjerenih prema važnom i hitnom cilju prevladavanja TLJ. Dok je neposredni cilj oslobađanje i rehabilitacija svih koji su upleteni u TLJ, krajnji cilj je raskrinkati i iskorijeniti ovaj najzlobniji i najgrešnji pothvat prijevare, zarobljavanja, dominacije i iskorištavanja. „Ovaj golemi zadatak koji iziskuje hrabrost, strpljenje i ustrajnost zahtijeva zajednički i globalni napor od strane raznih aktera koji čine društvo. Crkve također moraju igrati ulogu u ovome.“²⁶

²⁴ Papa Franjo, *Apostolska pobudnica, Evangelii Gaudium*, 24. studenog 2013. godine, 211.

²⁵ Papa Franjo, *Poruka konferenciji katoličkih biskupa Engleske i Walesa za Dan života*, 17. lipnja 2018. godine. Neslužbeni prijevod.

²⁶ Papa Franjo, *Video poruka sudionicima na Međunarodnom forumu o modernom ropstvu*, 7. svibnja 2018. godine

titi kući. „U manje razvijenim zemljama iz kojih dolazi većina žrtava postoji potreba za razvojem učinkovitijih mehanizama za prevenciju trgovanja ljudima i reintegraciju njezinih žrtava.”²³ Treba im se osigurati siguran povratak, odgovarajuća pomoć u njihovu mjestu porijekla i učinkovita zaštita od ponovnog trgovanja ili podvrgavanja osveti ili uznemiravanju od strane trgovaca ljudima. Pomoćne službe trebaju biti dostupne preživjelima i njihovim obiteljima. Obuka za posao i olakšan pristup zapošljavanju su vrlo važni.

Za one koji se odluče vratiti u svoju domovinu, želim naglasiti potrebu za razvojem socijalnih i profesionalnih programa reintegracije.

Papa Franjo, *Poruka za 104. Svjetski dan migranata i izbjeglica 2018.*, 14. siječnja 2018. godine

Bez cjelovite reintegracije, grozna krivulja TLJ neće biti promijenjena niti će stigma i patnja prestati niti će osoba preživjela TLJ biti potpuna niti će joj se pružiti prilika da živi život dostojan njezinih ljudskih prava i dostojanstva.

46. Programi reintegracije namijenjeni preživjelima TLJ trebaju uvijek uključivati duhovnu dimenziju kao ključan element cjelovitog ljudskog razvoja koji je i njihov krajnji cilj. Ova duhovna dimenzija trebala bi biti u potpunosti integrirana u djelovanje svih katoličkih i vjerskih organizacija koje velikodušno služe preživjelim žrtvama TLJ.

²³ Ivan Pavao II, *Pismo nadbiskupu Jean-Louis Tauranu povodom Međunarodne konferencije „Ropstvo 21. stoljeća – Dimenzija ljudskih prava u trgovanju ljudskim bićima”*, 15. svibnja 2002. godine

SADRŽAJ

PREDGOVOR	1
UVOD	3
DEFINICIJA	6
STVARNOST I ODGOVORI	8
RAZUMIJEVANJE TRGOVANJA LJUDIMA: UZROCI	9
1. ISKORIŠTAVANJE I IZRABLJIVANJE	9
2. POJAVA POTRAŽNJE	12
POSVJEĆIVANJE POSTOJANJA TRGOVANJA LJUDIMA: IZLAZAK NA VIDJELO	15
3. OKLIJEVANJE PRIZNAVANJA STRAŠNE STVARNOSTI POSTOJANJA TRGOVANJA LJUDIMA	15
4. IDENTIFIKACIJA ŽRTAVA I PRIJAVA SLUČAJA TRGOVANJA LJUDIMA	18
DINAMIKA TRGOVANJA LJUDIMA: OPASAN I ĐAVOLSKI POSAO	21
5. POVEZNICA SA SVIJETOM RADA	21
6. UVJETI RADA I LANCI OPSKRBE	22
7. TRGOVANJE LJUDIMA I KRIJUMČARENJE MIGRANATA	25
SUOČAVANJE S PROBLEKOM TRGOVANJA LJUDIMA: PROSTOR ZA NAPREDOVANJE	28
8. JAČANJE SURADNJE	28
9. PRUŽANJE PODRŠKE PREŽIVJELIM ŽRTVAMA TRGOVANJA LJUDIMA	30
10. PROMOVIRANJE REINTEGRACIJE ŽRTAVA	33
ZAKLJUČAK	35
MOLITVA	36

Crkva [...] je zadužena pokazati svima put obraćenja koji nam omogućuje da promijenimo način na koji gledamo naše bližnje, da u svakoj drugoj osobi prepoznamo brata ili sestru u našoj ljudskoj obitelji te da priznamo njegovo ili njezino urođeno dostojanstvo u istini i slobodi.

Papa Franjo, *Poruka za Svjetski dan mira 2015.*, 8. prosinca 2014. godine

Svjedočenjem milosrdne ljubavi Božje, vjernici također mogu pridonijeti obraćenju i rehabilitaciji počinitelja TLJ.

Mi kršćani vjerujemo i znamo da je Kristovo uskrsnuće istinska nada svijeta, nada koja ne razočarava. To je sila zrna pšenice, sila one ljubavi koja se ponizuje i daje do samog kraja te tako istinski obnavlja svijet. Ova sila i danas donosi plod u brazdama naše povijesti, obilježene tolikim djelima nepravde i nasilja. Ona donosi plod nade i dostojanstva ondje gdje je uskraćivanje i isključenost, glad i nezaposlenost, gdje su migranti i izbjeglice (koji su toliko često odbačeni od današnje kulture odbacivanja) i žrtve trgovanja drogom, trgovanja ljudima i suvremenih oblika ropstva.

Papa Franjo, *Poruka Urbi et Orbi, Uskrs*, 1. travnja 2018. godine

10. PROMOVIRANJE REINTEGRACIJE ŽRTAVA

44. Nakon što se osobe kojima se trgovalo oslobode i repatriiraju u njihova mjesta porijekla, treba uslijediti reintegracija, ali takvi državni i međunarodni programi su dosta rijetki. Nekolicina koja postoji često sadrže brzi i obvezni povratak, s malo razmatranja prepreka i čak opasnosti repatrijacije. Zemlja odredišta trebala bi ispuniti svoju odgovornost da preživjelim žrtvama TLJ osigura boravišnu dozvolu, specijaliziranu psihološku pomoć i alternativne izvore uzdržavanja prije njihove eventualne repatrijacije.

45. Povratak preživjelih TLJ – bilo vraćenih iz strane zemlje ili preseljenih unutar njihove vlastite zemlje – nikada ne bi trebao biti obavezan. Nasuprot tome, potrebno je ponuditi punu podršku preživjelim TLJ koji se odluče vra-

Putovi za spajanje s obitelji moraju bit dostupni.

Ne smije se previdjeti dimenzija obitelji u procesu integracije.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Međunarodnom forumu o 'migraciji i miru'*, 21. veljače 2017. godine

Posebnu pozornost treba posvetiti preživjelima s dugotrajnim emocionalnim ili mentalnim poremećajima ili ovisnostima. Iznad svega, bez obzira na poduzete praktične mjere, ti preživjeli su ljudska bića te uvijek trebaju osjećati da ih se tretira s najvećim poštovanjem.

43. Papa Franjo potiče lokalne Crkve, redovničke zajednice i katoličke organizacije koje su prednjačile u stvaranju programa podrške za preživjele TLJ da poboljšaju i usavrše svoje napore te da ih bolje koordiniraju, podsjećajući druge na njihove odgovornosti.

Ipak, želio bih spomenuti ogromne i često nečujne napore koje godinama čine redovničke zajednice, osobito ženske zajednice, kako bi pružile podršku žrtvama.

Papa Franjo, *Poruka za Svjetski dan mira*, 2015., 8. prosinca 2014. godine

Crkva je predana podizanju svijesti o rastućoj potrebi pružanja podrške žrtvama tih zločina prateći ih na putu reintegracije u društvo i povratka njihovog ljudskog dostojanstva. Crkva je zahvalna za svaki napor učinjen kako bi se donio melem Božjeg milosrđa onima koji pate jer to također predstavlja ključan korak u iscjeljenju i obnovi društva u cjelini.

Papa Franjo, *Obraćanje 'Grupi Sveta Marta'*, 9. veljače 2018. godine

Pastoralni radnici koji služe preživjelima TLJ se uvijek trebaju sjetiti važnosti osvrtnja na njihove duhovne potrebe, prepoznavajući iscjeljujuću silu vjere, koja se posebno nudi katolicima u euharistiji i sakramentu pomirenja.

PREGOVOR

Papa Franjo pridaje ogromnu važnost situaciji milijunima muškaraca, žena i djece kojima se trguje i koje se porobljava. Oni su jedni od najdehumaniziranijih i najodbačenijih ljudi u suvremenom svijetu i diljem svijeta. Trgovanje ljudima je, kaže, „strašna pošast“¹, „opako zastranjenje“² i „otvorena rana na tijelu suvremenog društva.“³

Početak 2015. godine, Papa Franjo posvetio je svoju godišnju poruku za Svjetski dan mira problemu trgovanja ljudima. „Suočavamo se s globalnim fenomenom koji nadilazi kompetenciju bilo koje zajednice ili zemlje“ i stoga nam je „potrebna mobilizacija veličinom usporediva sa samim fenomenom.“⁴

U rujnu 2015. godine, Sveti Otac je poručio Ujedinjenim narodima da se zla poput „trgovanja ljudima, trgovanje ljudskim organima i tkivima, seksualno iskorištavanje dječaka i djevojčica, ropski rad, uključujući prostituciju“ ne mogu riješiti samo „svečanim obvezama.“ „Moramo osigurati da su naše institucije“ – i zaista svi naši napori – „uistinu učinkoviti u borbi protiv svih tih pošasti.“⁵

Svrha *Pastoralnih smjernica o trgovanju ljudima* je osigurati *tekst* o trgovanju ljudima i *razumijevanje* koji motiviraju i podržavaju prijeko potrebnu dugotrajnu *borbu*.

Odjel za migrante i izbjeglice (M&I) započeo je s radom 1. siječnja 2017. godine. Osnovao ga je papa Franjo i za sada je pod njegovim izravnim vodstvom. Zadužen je za pitanja trgovanja ljudima kao i pitanja migranata i izbjeglica, a misija mu je pomoći biskupima Katoličke Crkve i svima onima koji služe tim ranjivim skupinama.

¹ Papa Franjo, *Pozdrav na konferenciji OSCE-a*, 3. travnja 2017.

² Papa Franjo, *Angelus*, 30. srpnja 2017.

³ Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Međunarodnoj konferenciji o suzbijanju trgovanja ljudima*, 10. travnja 2014.

⁴ Papa Franjo, *Poruka za Svjetski dan mira*, 1. siječnja 2015.

⁵ Papa Franjo, *Obraćanje članovima Opće skupštine Ujedinjenih naroda*, New York, 25. rujna 2015.

Kako bi se riješio problem trgovanja ljudima i porobljavanja ljudskih bića, tijekom 2018. godine M&I je održao dvije konzultacije s crkvenim vođama, znanstvenicima i iskusnim stručnjacima te partnerskim organizacijama koje djeluju na tom polju. Sudionici su razmijenili iskustva i stavove, osvrćući se na važne aspekte ovog fenomena. Razmotrena je cjelokupna reakcija Crkve u smislu snaga, slabosti, pastoralnih i političkih mogućnosti kao i bolje koordinacije diljem svijeta.

Ovaj šestomjesečni proces rezultirao je ovim *Pastoralnim smjernicama o trgovanju ljudima* koje je odobrio Sveti Otac i koje trebaju biti orijentir radu odjela M&I i njihovim suradnicima. *Smjernice* su namijenjene katoličkim biskupijama, župama i redovničkim zajednicama, školama i sveučilištima, katoličkim i drugim organizacijama civilnog društva i svim skupinama koje su voljne uključiti se. Osim njihove provedbe u lokalnim programima kao i kod daljnje suradnje, *Smjernice* također nude ključne točke za propovijedi, pouku i medije.

Ove *Pastoralne smjernice* dostupne su na <https://migrants-refugees.va/trafficking-slavery/> na raznim jezicima i u raznim formatima.

Odjel za M&I poziva svakoga da se hrabro uključi učenje, govorenjem i djelovanjem prevenirajući trgovanje ljudima i liječeći žrtve trgovanja ljudima, okrijepljen promišljanjem, molitvom i učenjima Pape Franje.

Fabio Baggio C. S. and Michael Czerny S. J.

Podtajnici

Zdravstveni djelatnici često trebaju biti posebno obučeni kako bi identificirali simptome i liječili jedinstvene, a opet višedimenzionalne posljedice TLJ. Postoji mnogo praktičnih izazova. Žrtvama je potrebna pomoć kako bi otplatili dugove, osigurali smještaj, usvojili nove vještine te pronašli i zadržali pristojan posao. Ipak, postoji tendencija da se osobe preživjele TLJ često previde, odbaci, kazni ili čak žrtvuje kao da su degradirajuće stvari koje su bili prisiljeni činiti zapravo bile njihova vlastita krivnja.

42. Države bi trebale uspostaviti ili poboljšati programe i mehanizme za zaštitu, rehabilitaciju i reintegraciju žrtava, dodjeljujući im ekonomske resurse oduzete trgovcima ljudi.

Žrtve su prve kojima je potrebna rehabilitacija i reintegracija u društvo; „Cijelo društvo je pozvano rasti u ovoj svijesti, posebno u pogledu državnog i međunarodnog zakonodavstva kako bi se moglo osigurati da trgovci ljudima budu privedeni pravdi te da njihova nepravедna zarada bude preusmjerena na rehabilitaciju žrtava.

Papa Franjo, *Izjava na sastanku sudaca o trgovanju ljudima i organiziranom kriminalu*, 3. lipnja 2016. godine i *obraćanje na Plenarnoj sjednici Papinske akademije društvenih znanosti*, 18. travnja 2015. godine

Primjereno sklonište i pristojan posao su važni prioriteti kao i pristup usluga socijalnih radnika, psihologa, terapeuta, odvjetnika, liječnika, osoblju bolničkog odjela hitne službe i drugim stručnjacima. Svi oni zahtijevaju obuku za prepoznavanje i odgovor na složene potrebe osoba kojima se trgovalo. Kada preživjeli radije žele ostati u zemlji odredišta bit će im potreban pristup kvalitetnom obrazovanju i programima kojima je cilj njihova društvena i profesionalna integracija.

Osnovni odgovor leži u stvaranju prilika za cjeloviti ljudski razvoj, počevši s kvalitetnim obrazovanjem: to je ključno, kvalitetno obrazovanje od ranog djetinjstva kako bi se nastavile stvarati nove prilike za rast kroz zapošljavanje. Obrazovanje i zapošljavanje.

Papa Franjo, *Video poruka sudionicima na Međunarodnom forumu o modernom ropstvu*, 7. svibnja 2018. godine

Dijalog utemeljen na poštivanju punom povjerenja može donijeti sjeme dobra koje se pretvara u klice prijateljstva i suradnje na svim poljima, a poglavito u službi siromašnima, malenima, starijima, u prihvaćanju migranta, u obzirnosti prema onima koji su isključeni. Možemo kročiti zajedno, skrbeći jedni za druge i za stvoreni svijet.

Papa Franjo, *Medureligijska opća audijencija u prigodi 50. obljetnice proglašenja koncilske deklaracije 'Nostra Aetate'*, 28. listopada 2015. godine

Štoviše, suradnja među Crkvama u mjestima porijekla i povratka preživjelih TLJ bi mogla poboljšati programe reintegracije.

9. PRUŽANJE PODRŠKE PREŽIVJELIM ŽRTVAMA TRGOVANJA LJUDIMA

41. Reintegracija preživjelih žrtava TLJ u društvo nije jednostavna stvar obzirom na traume koje su pretrpjeli.

Zadatak humanitarnih i socijalnih radnika [...] je pružiti žrtvama dobrodošlicu, ljudsku toplinu i mogućnost izgradnje novog života.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Međunarodnoj konferenciji o borbi protiv trgovanja ljudima*, 10. travnja 2014. godine

Njihove mnogobrojne potrebe počinju s fizičkim, psihološkim i duhovnim; trebaju izlječenje od traume, stigme i socijalne izolacije.

To su ljudska bića, naglašavam to, koja mole za solidarnost i pomoć, kojima je potrebno hitno djelovanje, ali iznad svega razumijevanje i ljubaznost.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Plenarnoj sjednici Papinskog vijeća za pastoral selilaca i izbjeglica*, 24. svibnja 2013. godine

UVOD

1. Na papinskoj audijenciji početkom 2018. godine,¹ mlada žena koja je preživjela trgovanje ljudima (TLJ) rekla je: „Razmišljam o svojoj zemlji, o mnogim mladim ljudima koji su zavedeni lažnim obećanjima, prevareni, porobljeni, prostituirani. Kako im možemo pomoći izbjeći pad u zamku iluzija i u ruke trgovcima ljudi?“

2. Papa Franjo je njezino pitanje uzeo duboko k srcu. „Kao što si rekla, mora se osigurati da mladi ljudi ne padnu 'u ruke trgovcima ljudi.' Koliko je strašno shvatiti da su mnoge mlade žrtve prvo bile napuštene od strane svojih obitelji, a i društvo ih je smatralo odbačenicima! Mnogi su tada bili trgovani od strane vlastitih obitelji i takozvanih prijatelja. To se također dogodilo i u Bibliji: sjetimo se kako su starija braća prodala mladog Josipa kao roba te je tako bio porobljen u Egiptu!“ (usp. Post 37,12-36). Ovo pitanje i odgovor sažimaju motivaciju i duh *Pastoralnih smjernica o trgovanju ljudima*.

3. „Trgovanje ljudima je otvorena rana na tijelu suvremenog društva, rana biča na tijelu Kristovu.“² **Ova istinita osuda Pape Franje izrečena u travnju 2014. godine dolazi kao strašno upozorenje o jednom od najmračnijih pojava suvremene povijesti, fenomenu koji se, sramotno i tragično,** nastavlja i danas. TLJ čini milijune ljudi diljem svijeta žrtvama i danas predstavlja široko rasprostranjenu, podmuklu stvarnost u nekoliko poslovnih sektora, osobito u kućanstvu, proizvodnji, ugostiteljstvu i poljoprivredi. TLJ se odvija na mnogo različitih načina i u mnogo situacija: seksualno iskorištavanje, prisilni brak, ropski rad, podčinjavanje, prisilno prosjačenje, uzimanje organa, reproduktivno iskorištavanje i ostali oblici zlostavljanja i iskorištavanja. Ukorijenjeno je u privatna, komercijalna pa čak i javna i vladina poduzeća. TLJ je stvarnost „koja pogađa one najranjivije u društvu: žene svih dobi, djecu, osobe s invaliditetom, najsiromašnije i one koji dolaze iz

¹ Papa Franjo, *Dijalog sa sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv Trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018.

² Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Međunarodnoj konferenciji o suzbijanju trgovanja ljudima*, 10. travnja 2014.

slomljenih obitelji i iz teških situacija u društvu."³ TLJ je strašna povrjeda dostojanstva i ljudskih prava muškaraca i žena, djevojčica i dječaka.

4. Raznolikost njegovih oblika, heterogenost njegovih žrtava i razni tipovi počinitelja čine TLJ vrlo složenim problemom. Oni koji žele isplanirati učinkovite službe odmah se suočavaju sa značajnim izazovima. Takva složenost zahtijeva multidisciplinarni pristup kako bi se shvatio ovaj fenomen i njegovi uzroci, identificirali procesi i osobe uključene u njega – žrtve, počinitelji i potrošači (svjesni ili nesvjesni) – prije nego što se prikladni odgovori mogu dati.

5. Doista, s kršćanskog antropološkog stajališta svetost ljudskog života od začeća do prirodne smrti, neotuđivo dostojanstvo svakog ljudskog bića čine polazište i središnji fokus svake inicijative. „Biblija uči da je svako ljudsko biće stvoreno iz ljubavi, na sliku Božju (usp. Post 1,26). Ta nam tvrdnja pokazuje golemo dostojanstvo svake ljudske osobe, koja 'nije tek nešto, nego netko. Sposobna je upoznati sebe, posjedovati se i slobodno se davati te ulaziti u zajedništvo s drugim osobama.'"⁴ Kao što je Sveti Ivan Pavao II. izjavio 1988. godine: „Kad se ljudsko biće ne priznaje i kad ga se ne ljubi u njegovu dostojanstvu žive Božje slike (usp. Post 1,26), ljudsko biće je izloženo užasno ponižavajućim i najgorim oblicima 'instrumentalizacije' kojima postaje bijedan sužanj jačega.“⁵

6. *Pastoralne smjernice* duboko su utemeljene u promišljanju i učenju Crkve i u njezinu dugogodišnjem praktičnom iskustvu u odgovaranju na potrebe muškaraca, žena, dječaka i djevojčica koji su upali u trgovanje ljudima i u ropstvo, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti. Na Drugom vatikanskom koncilu Katolička Crkva ponovno je potvrdila svoju povijesnu zabrinutost zbog prisilnog rada, navodeći da su „ropstvo, prostitucija, trgovanje bijelim robljem i mladima; zatim nedostojni uvjeti rada, u kojima se s radnicima ne postupa kao sa slobodnim i odgovornim osobama nego kao s pukim sredstvima zarade ... su sramotna djela“ (*Gaudium et Spes*, 27). Sada „Katolička Crkva namjerava intervenirati u svakoj fazi trgovanja ljudskim bićima“ kaže Papa Franjo; „ona ih želi zaštititi od obmane i potražnje; želi ih pronaći i osloboditi ih kada ih transportiraju i zadrže u ropstvu; želi im pomoći kada ih se oslobodi.“⁶

³ Papa Franjo, *Obraćanje novim veleposlanicima imenovanima pri Svetoj Stolici povodom uručivanja vjerodajnica*, 12. prosinca 2013.

⁴ Papa Franjo, *Laudato Si'*, 24. svibnja 2015., 65; *Katekizam Katoličke Crkve*, 357.

⁵ Ivan Pavao II., *Postsinodalna apostolska pobudnica Christifideles Laici*, 30. prosinca 1988., 5.

⁶ *Obraćanje sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018.

Angažman poslovnog sektora i medija u koordiniranim akcijama s drugim relevantnim akterima je još uvijek vrlo slab.

39. Suradnja i koordinacija državnih i međunarodnih institucija su presudne i temeljne da bi se iskorijenila TLJ i da bi se djelovanje svih učinilo bržim i učinkovitijim, bilo u mjestima porijekla, tranzita ili odredišta.

Puno više toga treba učiniti na razini podizanja javne svijesti i ostvarivanja bolje koordinacije napora koji čine vlade, pravosuđe, policijski službenici i socijalni radnici.

Papa Franjo, *Pozdrav drugoj europskoj skupštini RENATE*, 7. studenog 2016. godine

Države bi trebale dijeliti relevantne informacije o TLJ s drugim državama i razvijati zajedničke odgovore u smislu prevencije, zaštite i procesuiranja. Potrebna je veća suradnja, kao i pružanje tehničke i druge pomoći zemljama duž ruta TLJ. Da bi bile učinkovite, suradnja i koordinacija također moraju uključivati i civilno društvo, vjerske organizacije i vjerske vođe kao i poslovni sektor i medije.

Suradnja između biskupa i civilnih vlasti, prema njihovu vlastitom poslanju i naravi, do cilja otkrivanja najboljih praksi u svrhu ostvarivanja ovog osjetljivog zadatka, odlučujući je korak da se uvjere da volja vlada dopire do žrtava na izravan, neposredan, postojan, učinkovit i opipljiv način.

Papa Franjo, *Pozdrav Drugoj europskoj skupštini RENATE*, 7. studenog 2016. godine

40. Iako je Katolička Crkva već poduzela neke važne korake prema učinkovitoj koordinaciji vlastitih institucija, ima još prostora za poboljšanje. Unutar Crkve, veća suradnja između biskupskih konferencija, pojedinih biskupija, redovničkih zajednica i katoličkih organizacija bi učinila postojeće programe koji su usmjereni na TLJ učinkovitijima te bi potaknula razvoj novih. Također bi bilo korisno raditi s drugim kršćanskim crkvama i zajednicama i surađivati sa sljedbenicima drugih religija.

SUOČAVANJE S PROBLEMOM TRGOVANJA LJUDIMA: PROSTOR ZA NAPREDOVANJE

8. JAČANJE SURADNJE

38. Provedba *Protokola iz Palerma* se obično predstavlja u obliku 3 P: prevencija, protekcija (zaštita) i procesuiranje. Nekoliko državnih i međunarodnih institucija su razvile svoje politike i programe u skladu s njima. Povrh toga, postoji i četvrti P a to je partnerstvo, koje nije nimalo manje važno, ali može ostati slabo. Nedostatak suradnje – ili čak nadmetanje – između raznih državnih aktera često učini dobronamjerne politike i programe ne-učinkovitima.

U nekim slučajevima, nedostatak suradnje između država znači da su mnogi ljudi ostavljeni izvan zakona i bez prilike da ostvare svoja prava, što ih prisiljava u poziciju između toga da budu iskorišteni od drugih ili da se pomire s time da postanu žrtve zlostavljanja.

Papa Franjo, *Poruka predsjedniku Paname povodom Sedmog sastanka na vrhu Amerika*, 10. travnja 2015. godine

To vrijedi na međunarodnoj, državnoj i lokalnoj razini. Slične poteškoće smanjuju i učinkovitost djelovanja poduzetih od strane organizacija civilnog društva.

Međuvladine organizacije su, u skladu s načelom supsidijarnosti, pozvane da usklade inicijative za borbu protiv transnacionalnih mreža organiziranog kriminala koje nadziru trgovanje osobama i ilegalno trgovanje migrantima. Suradnja je očito potrebna na brojnim razinama, uključujući državne i međunarodne institucije, agencije civilnog društva i svijet financija.

Papa Franjo, *Poruka za proslavu Svjetskog dana mira 2015. godine*, 8. prosinca 2014. godine

7. Uporno učenje Pape Franje o TLJ postavlja temelj ovim *Pastoralnim smjernicama* koje se također oslanjaju na dugogodišnje praktično iskustvo mnogih međunarodnih katoličkih NVO-a koje djeluju na ovom polju i na opažanja predstavnika biskupskih konferencija. Iako su odobrene od strane Svetog Oca, Smjernice ne iscrpljuju učenje Crkve o trgovanju ljudima, već pružaju niz ključnih promišljanja koja mogu biti korisna katolicima i drugima u njihovoj pastoralnoj službi, u planiranju i praktičnom angažmanu, u zagovaranju i dijalogu.

8. Nakon iznošenja zakonske definicije trgovanja ljudima koja je potvrđena u međunarodnom pravu, svaki od deset poglavlja Smjernica analizira okrutne činjenice i izazove jednog dijela fenomena. Nakon toga predlaže niz odgovora od kojih su neki posebno naklonjeni kulturi susretanja koju Papa Franjo promovira kao neophodan korak prema novom životu u svakom području ljudske nepravde i patnje.

DEFINICIJA

9. *Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom, koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta*⁷ (*Protokol iz Palermo*) daje trenutno međunarodno dogovorenu zakonsku definiciju TLJ. Članak 3, paragraf (a) definira trgovanje ljudima kao „vrbovanje, prijevoz, transfer, pružanje utočišta i prihvata osoba, pomoću prijetnje ili uporabe sile ili drugih oblika prinude, otmice, prijevare, zlorabe ovlasti ili položaja bespomoćnosti ili davanje ili primanje plaćanja ili sredstava da bi se postigla privola osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom, u svrhu izrabljivanja. Izrabljivanje će minimalno uključiti iskorištavanje prostitucije drugih ili drugih oblika seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili odnose slične ropstvu, podčinjavanje ili odstranjivanje organa.”⁸

10. *Palermo protokol* definira trgovanje djecom (osoba mlađa od 18 godina) malo drukčije. U tim slučajevima, nije neophodno dokazati da je uporabljena sila, obmana ili bilo koji oblik prinude ili zlouporaba ovlasti ili položaja bespomoćnosti. To je sve potrebno da se dokaže da je posrijedi čin vrbovanja, prijevare, transfera, pružanje utočišta ili prihvata djeteta za specifičnu svrhu izrabljivanja.⁹

11. Elementi ovih međunarodno dogovorenih definicija pružaju parametre unutar kojih se zločin TLJ može procesuirati. Međutim, vrijedno je napomenuti da je *Protokol iz Palermo* primjenjiv samo za kaznena djela koji su po prirodi transnacionalna i koja uključuju skupine organiziranog kriminala jer on dopunjava *Konvenciju protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta*. Ipak, definicija pruža korisni minimum ili polazište za daljnje promišljanje i djelovanje protiv ove pošasti.

⁷ Do 12. prosinca 2018. godine, *Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima*, (dostupan na <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx>) su ratificirale 173 države članice. Sveta Stolica još nije podržala ovaj instrument.

⁸ Vidi članak 3 (a).

⁹ Vidi članak 3 (c).

37. Katolička Crkva je predana zaštiti žrtava TLJ.

Zaštita ove braće i sestara je moralni imperativ koji znači [...] provedbu pravovremenih i humanih programa u borbi protiv 'trgovanja ljudskim mesom' koje profitira na tuđoj nesreći.

Papa Franjo, *Obraćanje na Međunarodnom forumu o 'migracijama i miru'*, 21. veljače 2017. godine

Ovo počinje podsjećajući roditelje i članove obitelji o njihovoj ulozi kao prvih zaštitnika protiv trgovaca. Svi bi se trebali ohrabriti da razotkriju i osude ilegalne prakse vrbovanja, da se uključe u razne inicijative njima nadohvat i da rade na duhu pravde i na poboljšanju legalnih putova za migrante i tražitelje azila.

većanju i pojednostavljenju postupka za dobivanje humanitarnih viza i za spajanje obitelji.

Papa Franjo, *Poruka za 104. Svjetski dan migranata i izbjeglica 2018. godine*, 15. kolovoza 2017. godine

Potrebno je komunicirati i širiti pouzdane informacije o migraciji i azilu.

Etička kvaliteta komunikacije je rezultat savjesne – ne površne – pažnje, koja uvijek poštuje ljude, one koji su predmet informacije i one koji su primatelji poruke. Svatko je, u svojoj vlastitoj ulozi i sa svojom vlastitom odgovornošću, pozvan da bude budan u održavanju visoke razine etike u komunikaciji.

Papa Franjo, *Obraćanje izvršnim direktorima i zaposlenicima Talijanske nacionalne radiotelevizije (Rai)*, 18. siječnja 2014. godine

Zaštita počinje u zemlji porijekla i sastoji se od pružanja pouzdanih i provjerenih informacija prije odlaska i pružanja sigurnosti od ilegalnih praksi regrutiranja.

Papa Franjo, *Poruka za 104. Svjetski dan migranata i izbjeglica 2018. godine*, 15. kolovoza 2017. godine

Treba postojati posebno i intenzivno procesuiranje organiziranog kriminala koje uključuje nacionalno i transnacionalno krijumčarenje ljudima i trgovanje ljudima, kao i kazneni progon lokalnih i državnih vlasti.

Korupcija je prijevara protiv demokracije i ona otvara vrata drugim strašnim zlim stvarima, kao što su droge, prostitucija i trgovanje ljudima, ropstvo, trgovanje organima, trgovanje oružjem i tako dalje.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Međunarodnoj konferenciji Kršćanske unije menadžera (UNIAPAC)*, 17. studenog 2016. godine

12. U posljednje vrijeme izraz *moderno ropstvo* je često bio korišten kao sinonim za TLJ. Iako osobe kojima se trguje često budu porobljene, TLJ je vrlo suptilna i egzistira u širem spektru od čistog primjera ropstva (vidi broj 9.). Štoviše, dodavanje *ropstvu* pridjev *moderno* može biti obmanjujuće, jer može sugerirati da je ovaj fenomen danas drukčiji od onoga što se događalo u prošlosti. Ropstvo je dehumanizirajuće i gnusno neovisno o vremenskom razdoblju ili obliku, čak i ako se činilo da je tijekom povijesti bilo prihvaćeno kao životna činjenica.

13. Kako kaznena djela koja su počinjena unutar jedne države pripadaju nadležnosti te države, a *Konvencija iz Palermo* se fokusira na one slučajeve trgovanja ljudima koji uključuju kretanje preko državnih granica i na djelovanje skupina organiziranog kriminala. Međutim, aktivnosti vrlo neugodne prirode i s istim užasnim posljedicama po žrtve se mogu dogoditi unutar jedne zemlje i mogu ih počinuti pojedinci (poput rođaka, poznanika, takozvanog prijatelja) koji nisu uključeni u organizirani kriminal. Ove *Pastoralne smjernice* većim dijelom prihvaćaju definicije utvrđene u *Protokolu iz Palermo*, predstavljajući osnovno uvjerenje da je TLJ istovremeno kriminalno i teški grijeh jer sadrži prisilu ili zlostavljanje što vodi do iskorištavanja koja šteti dostojanstvu osobe.

14. TLJ i krijumčarenje migranata su različiti fenomeni. Krijumčarenje migranata je „posredovanje u svrhu izravnog ili neizravnog sticanja financijske ili druge materijalne koristi od nezakonitog ulaska osobe u državu stranku koje ta osoba nije državljanin ili u njoj nema trajno boravište.“¹⁰

15. Prilikom razmatranja definicije *Protokola iz Palermo* mnoge organizacije koje rade protiv TLJ dodaju ili ističu ključne elemente radi njihove komunikativne ili pedagoške vrijednosti, čineći tako značenje, učinak i posljedice TLJ jasnijima mnogim ljudima.¹¹ Razumijevanje TLJ stalno traje.

¹⁰ UN, Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, 2000., članak 3.

¹¹ Vidi, između ostalog, <https://www.caritas.org/>; www.coatnet.org, www.osce.org/secretariat/trafficking.

STVARNOST I ODGOVORI

16. Slijedi deset skupina zapažanja o suvremenom TLJ. One analiziraju okrutne činjenice i izazove TLJ te predlažu odgovore za hitno razmatranje svih pojedinaca i institucija dobre volje. Izvori su sadašnje razmišljanje i praksa Katoličke Crkve u eliminaciji TLJ, izraženi u mnogim izjavama Pape Franje na ovu temu. Skupine zapažanja grupirane su u četiri podnaslova. Počinju utvrđivanjem zašto se TLJ događa i zašto izopačenost ropstva i dalje postoji u 21. stoljeću. Nadalje, zašto TLJ ostaje tako skriveno. Treće, kako TLJ djeluje. Naposljetku, što se može učiniti i kako se to može poboljšati.

Među tolikim otvorenim ranama u našem svijetu, jedna od najviše zabrinjavajućih je trgovanje ljudskim bićima, moderni oblik ropstva koji vrijeđa dostojanstvo koje Bog daje tolikoj našoj braći i sestrama [...].

Papa Franjo, *Pozdrav Drugoj europskoj skupštini RENATE*, 7. studenoga 2016. godine

7. TRGOVANJE LJUDIMA I KRIJUMČARENJE MIGRANATA

35. U stvarnosti, granica između krijumčarenja migranata i TLJ postaje sve tanja. Situacija u kojoj se krijumčare migranti se vrlo lako može pretvoriti u TLJ. Posljednjih godina, u masovnim miješanim priljevima migranata i izbjeglica, mnogi očajni ljudi, primorani nedostatkom dostupnih i legalnih alternativa – a i zbog sve restriktivnijih migracijskih politika, započeli su kao klijenti krijumčara da bi potom postali žrtve trgovaca. Kada se vladini i nevladini humanitarni programi nisu u mogućnosti nositi s brojem ljudi koji traži zaštitu ili preseljenje te kada se međunarodna humanitarna i razvojna pomoć smanjuje, krijumčari migranata, a potom i trgovci, pokazuju se stručni kapitalizirati na ovim nedostacima.

Trgovci su često beskrupulozni, ljudi bez morala ili etike, koji žive od nesreće drugih ljudi, iskorištavajući ljudske emocije i ljudski očaj kako bi ih pokorili svojoj volji, čineći ih robovima i podložnima. Dovoljno je zamisliti koliko mnogo jako mladih afričkih žena dospiju na naše obale nadajući se da će započeti bolji život, misleći da će zarađivati za pošten život, a umjesto toga budu porobljene, prisiljene na prostituciju.

Papa Franjo, *Dijalog sa sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018. godine

36. Kako bi se spriječilo da ljudi pribjegavaju uslugama krijumčara i padaju u ruke trgovcima, prvo bi se trebalo osigurati da se oni ne osjećaju primorani napustiti svoje domovine. Dakle, najradikalniji oblik sprječavanja je podržavanje *prava na ostanak* u vlastitoj zemlji i mjestu porijekla i osiguravanje da ljudi ondje imaju pristup osnovnim dobrima i cjelovitom ljudskom razvoju. Osnovne ljudske potrebe često su još više izražene u situacijama oružanog sukoba ili nasilja što ih često prisiljava na bijeg bez minimalne pripreme ili zaštite. Kada su iz bilo kojeg razloga odlučili otići, ili su primorani na to, krijumčarenje i trgovanje mogu se spriječiti ako se pruže pristupačniji pravni putovi za sigurnu i propisnu migraciju.

Dobrodošlica znači, iznad svega, ponuditi šire mogućnosti migrantima i izbjeglicama da uđu u zemlje odredišta sigurno i legalno. To poziva na konkretnu predanost po-

Moramo podići svijest o ovom novom zlu koje u cijelom svijetu želi biti skriveno, zbog toga što je skandalozno i 'politički nekorektno'. Nitko ne voli priznati da u vlastitom gradu, čak i u vlastitom naselju, u vlastitoj regiji ili narodu postoje novi oblici ropstva, dok znamo da ovo hara u gotovo svim zemljama.

Papa Franjo, *Poruka sudionicima na Plenarnoj sjednici Papinske akademije društvenih znanosti*, 18. travnja 2015. godine

„Dobro je što su osobe svjesne kako je kupovanje ekonomski, ali ponad svega moralni čin. Dakle, postoji jasna društvena odgovornost potrošača, uz koje se vezuje i društvena odgovornost poduzeća.”²¹

34. Katolički poslovni vođe bi trebali uporabiti učenja Crkve u praksi, kroz pružanje pristojnih radnih uvjeta i adekvatnih plaća za uzdržavanje obitelji: „Prepoznavanje subjektivne dimenzije rada potvrđuje njegovo dostojanstvo i važnost. Pomaže nam da vidimo da je rad za osobu, a ne obrnuto. Zaposlenici nisu samo puki 'ljudski resursi' ili 'ljudski kapital.’”²² Svi crkveni uredi, redovničke zajednice i katoličke organizacije bi također trebale posvetiti potrebnu obuku, resurse i znanja kako bi propisno nadgledali svoju politiku nabave i ugovore o radu te kako bi osigurali da oni poštuju temeljna ljudska prava i dostojanstvo.

'Ujedinjenost u obrani nade' zahtijeva veću kulturu transparentnosti između javnih tijela, privatnog sektora i civilnog društva. Ovdje ne isključujem crkvene organizacije. Nitko ne može biti isključen iz ovoga procesa. Korupcija se može spriječiti i poziva na predanost svih nas.

Papa Franjo, *Poruka vlastima, civilnom društvu i diplomatskom zboru*, Dvorište vladine palače časti, Lima, 19. siječnja 2018. godine

²¹ Benedikt XVI., *Caritas in Veritate*, 29. lipnja 2009. godine, 66.

²² Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja, *Poziv poslovnog vođe. Promišljanje*, Rim 2018. godine, 49.

RAZUMIJEVANJE TRGOVANJA LJUDIMA: UZROCI

1. ISKORIŠTAVANJE I IZRABLJIVANJE

17. TLJ se preuzima kontrola nad svojim žrtvama te ih se stavlja na mjesta i u situacije gdje ih se tretira kao robu kako bi bili kupljeni, preprodani i iskorišteni kao radnici ili čak kao 'sirovina' na različite i nezamislive načine.

Čini se da u mnogim dijelovima svijeta nema kraja teškim zločinima protiv temeljnih ljudskih prava, osobito prava na život i prava na vjersku slobodu. Tragičan fenomen trgovanja ljudima [...] samo je jedan uznemirujući primjer toga.

Papa Franjo, *Poruka povodom proslave Svjetskog dana mira 2014.*, 8. prosinca 2013. godine

Donedavno je takvo postupanje bilo povezano s kolonijalizmom i trgovanje robljem. Unatoč službenom ukidanju potonjeg, iskorištavanje nekih ljudskih bića od strane drugih nije prestala, već se sada odvija u užasnim novim oblicima u značajno velikom opsegu. To su manifestacije nemoralnih društvenih, kulturnih i ekonomskih sustava i praksi koji promiču potrošačke stavove i povećavaju nejednakosti unutar i među regijama. Igrom slučaja, naše je vrijeme svjedočilo rastu individualizma i egocentričnosti, stavova koji teže promatrati druge kroz objektiv isključive korisnosti, vrednujući ih prema kriterijima pogodnosti i vlastite koristi.

Narcisoidnost čini ljude nesposobnima gledati izvan sebe, izvan vlastitih želja i potreba.

Papa Franjo, *Posinodalna apostolska pobudnica Amoris Laetitia*, 19. ožujka 2016. godine, 39.

Iskorištavanje drugih je nastrana, ali nečujno prihvaćena kao sredstvo postizanja vlastitog užitka i dobitka iako se jezik koji se upotrebljuje može referirati na zakone tržišta: nemilosrdno natjecanje kako bi se – na bilo koji način – smanjili troškovi za bilo koje dobro i uslugu. Trgovanje ljudima oduzima mnogim ljudima njihov identitet i dostojanstvo te ih se iskorištava na korist nekolicine.

Svake su godine tisuće muškaraca, žena i djece su nedužne žrtve iskorištavanja na radu i seksualnog izrabljivanja te trgovanja organima, a čini se da smo se na to toliko navikli da nam je to postalo nešto normalno. To je ružno, neprihvatljivo, okrutno, kriminalno! Želim podsjetiti na obvezu sviju da se na odgovarajući način bore protiv tog opakog zastranjenja, koje je oblik modernog ropstva.

Papa Franjo, *Angelus*, 30. srpnja 2017. godine

Ako ljudska obitelj želi iskorijeniti TLJ, samo društvo će se morati promijeniti. Da bi se TLJ zaustavila, svi ljudi će trebati pojednostaviti svoje potrebe, kontrolirati svoje navike, obuzdati svoje apetite. „Jednostavnost, umjerenost i disciplina kao i duh žrtvovanja moraju postati dio svakodnevnog života kako svi ne bi trpjeli negativne posljedice nemarnih navika nekolicine“, a to „podrazumijeva izbjegavanje dinamike dominacije i pukoga gomilanja užitaka.“¹²

18. Ekonomski, društveni i kulturni fenomeni koji oblikuju suvremena društva trebaju se podvrći dubokoj etičkoj procjeni.¹³ Od životne je važnosti očuvati dostojanstvo ljudske osobe, osobito na način da se svima ponude stvarne mogućnosti za cjeloviti ljudski razvoj i da se provedu ekonomske politike koje su naklonjene obitelji. Papa Benedikt XVI. poučavao je da „socijalni nauk Crkve može tomu području dati svoj osobiti doprinos, koji se zasniva na stvorenosti čovjeka 'na sliku Božju' (Post 1,27), danosti iz koje proizlaze nepovrjedivo dostojanstvo ljudske osobe i transcendentna vrijednost naravnih moralnih normi. Etika ekonomije koja zaobilazi ta dva stupa neizbježno upada u opasnost da izgubi svoje posebno značenje te postane plijenom zlorabaka; to jest da budemo precizniji, takva je etika u opasnosti da postane sluganom postojećih ekonomsko-financijskih sustava, umjesto da ispravlja njihove funkcionalne nedostatke.“¹⁴ Cjelovitost svake ljudske osobe uvijek treba tražiti i promicati. Kao što je jasno naznačeno u katoličkoj nauci, politike i mjere za suzbijanje TLJ moraju biti usmjerene na cjeloviti ljudski razvoj svih osoba te se trebaju oslanjati na pristup usmjeren na

¹² Ivan Pavao II., *Poruka za Svjetski dan mira 1990.* godine, 8. prosinca 1989. godine, 13., i Papa Franjo, *Laudato Si'*, 24. svibnja 2015. godine, 222.

¹³ U pogledu ovoga, Papinska akademija znanosti i Papinska akademija društvenih znanosti ulažu dugogodišnji napor zajedno s državnim i nedržavnim akterima kao i međunarodnim i državnim institucijama u proučavanje ovog fenomena i organiziranje sastanaka i radnih skupina kako bi se suzbio ovaj odvratni zločin.

¹⁴ Benedikt XVI., *Caritas in Veritate*, 29. lipnja 2009., 45.

menzija opskrbe, proizvodnje, distribucije i recikliranja. Pažnja koja se sada počinje davati lancima opskrbe pomaže povećati transparentnost i odgovornost, no to ne bi trebalo sve odvratiti od iskrene i temeljite procjene pravih odgovornosti potrošača i zemalja u kojima oni žive.

Države moraju osigurati da njihova zakonodavstva uistinu poštuju dostojanstvo ljudske osobe u područjima migracije, zapošljavanja, posvajanja, kretanja poslova izvan granica i u prodaji artikala koje je proizvela ropaska radna snaga.

Papa Franjo, *Poruka za proslavu Svjetskog dana mira 2015.* godine, 8. prosinca 2014. godine

33. Trebala bi se brzo i propisno riješiti potražnja za jeftinim dobrima temeljenim na jeftinoj radnoj snazi, kroz podizanje svijesti u javnosti, kao i kroz zakonodavstvo. Kako bi podupirali pravedan ekonomski model koji potiče cjeloviti ljudski razvoj svih, zakonodavstvo bi trebalo zahtijevati od svih tvrtki, a osobito onih koje posluju transnacionalno i povjeravaju poslove vanjskim izvršiteljima u zemljama u razvoju, da ulažu u transparentnost i odgovornost svojih lanaca opskrbe.

Poslodavci su dužni osigurati dostojanstvene radne uvjete i adekvatne plaće svojim zaposlenicima, ali isto tako moraju biti oprezni da se oblici podčinjavanja ili trgovanja ljudima ne uvuku u njihove lance distribucije.

Papa Franjo, *Poruka za Svjetski dan mira 2015.* godine, 8. prosinca 2014. godine²⁰

Trebali bi biti doneseni propisi koji zahtijevaju ugovore o radu koji su propisno ugovoreni, bez zlouporabljujućih klauzula te propisno ispoštovani. Kada su žrtve TLJ uključene u bilo koji proces proizvodnje, kampanje bi trebale osvijestiti krajnje potrošače o tome.

²⁰ Vidi također: *Laudato Si'*, 123.

Komercijalne i upravljačke aktivnosti tvrtke mogu postati mjesta posvećenja kroz predanost svake osobe izgradnji bratskih odnosa između poslovnih ljudi, izvršitelja i zaposlenika, potičući suodgovornost i suradnju u zajedničkim interesima.

Papa Franjo, *Obraćanje Kršćanskoj uniji menadžera*, 31. listopada 2015. godine

Svi katolici bi se trebali proaktivno uključiti u stvaranje društava koja su pravednija, punija poštovanja i uključivija, uklanjajući sve oblike iskorištavanja, osobito one koji su najnemilosrdniji.

Dok pojedinci i grupe sramotno spekuliraju o ropstvu, mi kršćani, svi zajedno, smo pozvani da razvijamo sve veću i veću suradnju, da nadvladamo sve oblike nejednakosti, sve oblike diskriminacije koji su upravo ono što omogućuje da jedan čovjek učini drugog čovjeka robom. Zajednička predanost suočavanju s ovim izazovom bit će značajna pomoć u izgradnji obnovljenog društva usmjerenog prema slobodi, pravdi i miru.

Papa Franjo, *Video poruka sudionicima na Međunarodnom forumu o modernom ropstvu*, 7. svibnja 2018. godine

6. UVJETI RADA I LANCI OPSKRBE

32. TLJ je često skrivena u labirintu lanaca opskrbe. Sve konkurentnija tržišta prisiljavaju firme da režu troškove rada i dobiju pristup sirovinama po najnižim mogućim cijenama.

Mnogo više ljudi, svakoga dana, nosi teret ekonomskog sustava koji izrabljuje ljudska bića, namećući im nepodnošljiv 'jaram' kojeg nekolicina privilegiranih ne želi nositi.

Papa Franjo, *Angelus*, 6. srpnja 2014. godine

Radnici često nemaju drugi izbor nego potpisati ugovore sa iskorištavajućim uvjetima rada. Rijetko se dogodi temeljita etička procjena ljudskih di-

ljude i holistički pristup." Želio bih svima, a osobito onima na vlasti koji su zaduženi iznova oblikovati ekonomski i društveni red, dozvati u pamet da je prvi kapital koji treba sačuvati i dati mu vrijednost sâm čovjek, odnosno osoba u svojoj cjelovitosti: Čovjek je, naime, začetnik, središte i svrha svega gospodarsko-društvenog života."¹⁵ Niti jedan ekonomski ni politički zadatak ne može otkloniti središnju ulogu ljudske osobe čije dostojanstvo i temeljna prava moraju biti krajnji cilj svih politika i ekonomija.

Ekonomska sloboda ne smije nadvladati praktičnu slobodu čovjeka i njegova prava, a tržište ne smije biti apsolutno, već mora poštivati potrebe pravde.

Papa Franjo, *Obraćanje Općoj konfederaciji talijanske industrije*, 27. veljače 2016. godine

19. Diljem svijeta Crkva je predana osudi iskorištavanja i izrabljivanja ljudi koje proizlaze iz 'kulture bacanja' koju Sveti Otac neprestano osuđuje i povezuje s bogom novca.

To se događa kada je u središtu ekonomskog sustava božanstvo novca, a ne čovjek, ljudska osoba. Da, u središtu svakog društvenog ili ekonomskog sustava mora biti osoba, slika Boga, stvorena da 'vlada nad' svemirom. Inverzija vrijednosti se događa kada se osoba makne i novac postane božanstvo.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Svjetskom susretu popularnih pokreta*, 28. listopada 2014. godine

Katoličke zajednice trebale bi osuditi ovo lažno božanstvo; štoviše, trebale bi biti 'kvasac' unutar društava promičući značajne promjene na lokalnoj razini prema cjelovitom ljudskom razvoju svih. Dionici bi to također trebali činiti uspostavljanjem ekonomije zajedništva.

Možete podijeliti više profita kako bi se borili protiv idolo-poklonstva, promijeniti strukture kako bi spriječili stvara-

¹⁵ Benedikt XVI, *Caritas in Veritate*, 29. lipnja 2009., 25.

nje žrtava i odbačenih ljudi, dati više od svog kvasca kako bi ukvasali kruh mnogih. Neka 'ne' ekonomiji koja ubija postane 'da' ekonomiji koja dopušta drugima da žive jer ona dijeli, uključuje siromašne, koristi profit kako bi stvorila zajedništvo.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na sastanku 'Ekonomija zajedništva', pod pokroviteljstvom Pokreta fokolara, 4. veljače 2017. godine*

2. POJAVA POTRAŽNJE

20. U javnom govoru mnogo se pažnje poklanja trgovcima koji osiguravaju opskrbu unutar TLJ, iako malo njih bude uhićeno, a još manje njih osuđeno. Malo se govori o potrošačima: o faktoru potražnje kojoj trgovci idu u susret. Imajući u vidu različita područja u kojima žrtve TLJ rade ili djeluju (poljoprivreda, kućanstvo, prostitucija, itd.), potrošači čine ogromnu masu koja je u velikoj mjeri nesvjesna iskorištavanja osoba kojima se trguje, a uživaju u koristima i uslugama koje one pružaju. Ako se muškarcima, ženom i djecom trguje, to je u konačnici zbog toga što postoji velika potražnja koja njihovo iskorištavanje čini profitabilnom.

Ako ima toliko mnogo mladih žena, žrtava trgovanja, koje završe na ulicama naših gradova, to je zbog toga što mnogo muškaraca ovdje – mladih, srednjih godina, starijih – potražuje te usluge i spremni su platiti za svoje uživanje. Pitam se onda, da li su primarni uzrok trgovanja ljudima stvarno trgovci? Vjerujem da je glavni uzrok beskrupulozna sebičnost mnogih licemjera u našem svijetu. Naravno, uhićenje trgovaca je obveza pravde. Ali istinsko rješenje je obraćenje srca, srezati potražnju kako bi tržište presušilo.

Papa Franjo, *Obraćanje sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima, 12. veljače 2018. godine*

Ljudi koji stvaraju potražnju dijele istinsku odgovornost za razoran učinak svog ponašanja na druge ljudske osobe i za moralne vrijednosti prekršene u procesu.

21. Da bi se smanjila potražnja koja pokreće TLJ, odgovornost, procesuiranje i kažnjavanje su potrebni kroz cijeli lanac iskorištavanja, od onih koji regrutiraju i trguju pa sve do potrošača.

DINAMIKA TRGOVANJA LJUDIMA: OPASAN I ĐAVOLSKI POSAO

5. POVEZNICA SA SVIJETOM RADA

29. Suvremeni način financiranja, trgovina, prijevoz i komunikacije pružaju mogućnosti za beskrupulozne da uđu u sustav porobljavanja i iskorištavanja ljudskih osoba. U industrijama kao što su poljoprivreda, ribarstvo, građevinarstvo i rudarstvo, TLJ se proširila kroz suradnju mnogobrojnih i raznovrsnih počinitelja, čineći taj fenomen kompleksnijim i komplicirajući procjenu njegova porijekla i učinka. Zločin se lako prikriva unutar trenutnih poslovnih modela. Ljutnja, iako sasvim prikladna, ima tendenciju zamagliti čistu logiku TLJ kao iznimno profitabilne, ugrađene čak i u dobro cijenjenim poslovima. Kada se poduzmu dobronamjerni naponi da se zaustavi TLJ, beskrupulozni poduzetnici jednostavno promijene svoje taktike kako bi izbjeegli protumjere.

30. Postoji hitna potreba etičke procjene trenutnih poslovnih modela, usmjerena otkrivanju mehanizama zarobljavanja i iskorištavanja koje su tvrtke usvojile. Crkva potiče obje strane trgovinskog odnosa – poduzetnike koji pružaju usluge i krajnje korisnike koji konzumiraju – da se uključe u ovo etičko promišljanje i da tada poduzmu promjene na koje su pozvani.

Potrebno je, dakle, da se i ekonomski modeli pridržavaju etike održivog i cjelovitog razvoja, baziranog na vrijednostima koje ljudsku osobu i njegova ili njezina prava stavljaju u središte.

Papa Franjo, *Poruka izvršnom predsjedniku 'Svjetskog ekonomskog foruma' povodom godišnjeg okupljanja, 23. siječnja 2018. godine*

31. Crkva je predana promicanju vrijednosti i poslovnih modela koji uistinu omogućuju osobama i narodima da ispune Božji plan za čovječanstvo i olakšavanju sudjelovanja svih u ekonomiji.

Papa Franjo, *Poruka za proslavu Svjetskog dana mira 2018. godine*, 24. studenog 2017. godine

Prema potrebi, trebalo bi se dopustiti da odvjetnici, organizacije civilnog društva i vjerske organizacije djeluju kao opunomoćenici preživjelih u istragama i suđenjima. Teret dokaza ne bi trebao biti samo na osobama preživjelim TLJ. Sve dok se zločin TLJ nastavlja odvijati uglavnom neotkriven, trgovci ljudima će djelovati gotovo kao da im se oprašta.

28. Čvrsta predanost radu protiv sramote kakva je TLJ, nastavlja inspirirati rad služenja i zagovaranja poduzetih od strane katoličkih organizacija. Crkve, kršćanske zajednice i druge vjerske organizacije koje uživaju povjerenje onih kojima se trgovalo bi trebale biti potaknute na suradnju u policijskim istragama i pravnim procesima. „Realnost je da se mnogi koji su proživjeli trgovanje muče s povjerenjem u policiju, otežavajući tako vlastito oslobađanje i procesuiranje njihovih trgovaca. Iskustvo je pokazalo da je njima mnogo lakše steći povjerenje u redovnice i u drugo osoblje u Crkvi koje može izgraditi njihovo povjerenje u pravni proces i pružiti im sigurno utočište i ostale oblike pomoći.”¹⁹

¹⁹ Paul R. Gallagher, *Posredovanje kod zaštite i pomoći žrtvama*, 28. rujna 2017. godine

Ne smijemo odvrćati pozornost: svi smo pozvani da ostavimo svaki oblik licemjerja, suočavajući se s realnošću da smo mi dio problema. Problem nije u suprotnoj tradiciji: on uključuje nas. Nije nam dopušteno gledati drugdje i isticati naše neznanje ili našu nevinost.

Papa Franjo, *Video poruka sudionicima na Međunarodnom forumu o modernom ropstvu*, 7. svibnja 2018. godine

Kažnjavanje zatočenih i izrabljenih ljudi se ne doima učinkovitim rješenjem, jer samo rezultira okrivljavanjem i kažnjavanjem žrtava. Umjesto toga, potrebno je razotkriti golemo tržište za takve usluge. Kupnja takozvanih seksualnih usluga u svim oblicima – uključujući pornografiju, cyber-seks na internetu, striptiz klubove i mjesta erotskog plesanja – ozbiljan je prekršaj protiv ljudskog dostojanstva i ljudske cjelovitosti, kao i čin povrede ljudske seksualnosti. Države bi trebale razmotriti kriminaliziranje onih koji koriste prostituciju ili druge oblike seksualnog iskorištavanja a koje pružaju oni kojima se trgovalo. Odgovornost duž lanca iskorištavanja je isto potrebna kada TLJ omogućuje prisilni brak, podčinjavanje, prisilno prosićenje, odstranjivanje organa i reproduktivno iskorištavanje. Kampanje podizanja svijesti o obvezama i odgovornostima dijela TLJ koji se odnosi na potražnju bi se trebale promicati i na državnoj i na međunarodnoj razini, uz suradnju svih zainteresiranih strana.

Svijet je u potrebi za konkretnim znakovima solidarnosti, posebno zato što je suočen s iskušenjem ravnodušnosti.

Papa Franjo, *Kateheza karitativnih djelatnika i volontera*, 3. rujna 2016. godine

22. Kupnja seksualnih usluga od prostitutke nema nikakve veze s ljubavlju; naprotiv, to je ozbiljna povreda ljudskog dostojanstva.

[Prostitucija] je mučenje žene. Nemojmo brkati pojmove. To je kriminalan, bolestan mentalitet. I ja želim [...] moliti oprost tebi i društvu za sve katolike koji čine ovo kriminalno djelo.

Papa Franjo, *Presinodalni sastanak s mladima*, 19. ožujka 2018. godine¹⁶

¹⁶ Ovaj citat je uzet iz dijela Upiti mladih i odgovori Svetog Oca na Presinodalnom sastanku sa mladima. Neslužbeni prijevod.

Kako je Papa Franjo istaknuo mladoj osobi iz Nigerije koja je preživjela TLJ, obraćenje je također potrebno i u kršćanskim zajednicama koje su pozvane da podupiru svaki napor da se eliminira potražnja koja održava cijeli lanac TLJ. „Može li itko tko stoji licem u lice s ljudima koji zaista trpe zlostavljanje i seksualno iskorištavanje 'objasniti' da se te tragedije, prikazane u virtualnom obliku, smatraju samo 'zabavom'?" Ovo pitanje koje je postavio Papa Benedikt XVI.¹⁷ predstavlja molbu za sve katolike da daju doprinos podizanju svijesti o moralnim i građanskim odgovornostima potrošača.

¹⁷ *Obraćanje na Proslavi dobrodošlice mladim ljudima u Barangaroo-u*, 17. srpnja 2008. godine

“Postoji jedna sociološka činjenica: organizirani kriminal i ilegalno trgovanje ljudskim bićima biraju svoje žrtve među onim ljudima koji danas imaju malo sredstava za život i još manje nade za budućnost. Da se jasnije izrazim: među najsiromašnijima, među najzanemarenijima, među najodbačenijima.”

Papa Franjo, *Video poruka sudionicima na Međunarodnom forumu o modernom ropstvu*, 7. svibnja 2018. godine

27. Da bi potakli otkrivanje i prijavljivanje TLJ, policijski službenici, javni tužitelji, sudske vlasti te socijalni i zdravstveni radnici bi trebali biti dobro obučeni i propisno poučeni o identifikaciji i procesuiranju TLJ prema primjenjivim međunarodnim i državnim zakonima. Korupcija i povlađivanje od strane državnih aktera bi trebali biti snažno osuđeni i procesuirani. Kompetentno zagovaranje svih uključenih, uključujući preživjele TLJ, bi se trebalo promicati i na međunarodnoj i na državnoj razini. Ovo zagovaranje bi trebalo biti usredotočeno na provođenje svih međunarodnih sporazuma, pravila i standarda koji poštuju prava migranata i promiču cjeloviti razvoj ljudske osobe, dosljedan učenju Crkve. Osobe preživjele TLJ bi se trebalo poticati – ali ne primorati – na sudjelovanje u procesuiranju svojih izrabljivača. Onima koji se odluče surađivati bi trebalo dati podršku da učine to na siguran način. Potrebno je izbjeći svaki dodatni strah i stres s njihove strane. Potrebno im je zajamčiti zaštitu, uključujući zaštitu njihove privatnosti, zatim sigurno sklonište te psihološku i socijalnu pomoć. Posebnu zaštitu potrebno je pružiti maloljetnicima koji su bili žrtve trgovanja ljudima, te bi se svaki plan za njihovu budućnost trebao bazirati na principu da se mora prvenstveno voditi računa o interesima djeteta: u svim akcijama koje su u svezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela.¹⁸

‘Zaštiti’ se tiče naše dužnosti da prepoznamo i branimo nepovrjedivo dostojanstvo onih koji bježe od stvarnih opasnosti u potrazi za azilom i sigurnošću, te da spriječimo njihovo izrabljivanje. Tu posebno mislim na žene i djecu koji se nalaze u situacijama u kojima su više izloženi opasnostima i zlouporabama koje mogu čak ići dotle da ih se pretvori u roblje.

¹⁸ Konvencija o pravima djeteta, članak 3.

Prvi zadatak [...] je da se provede strategija kojom bi se osigurala veća svijest o temi, skidajući veo ravnodušnosti koji, čini se, prekriva sudbinu ovoga dijela čovječanstva koje pati, koje upravo sada pati.

Papa Franjo, *Video poruka sudionicima na Međunarodnom forumu o modernom ropstvu*, 7. svibnja 2018. godine

4. IDENTIFIKACIJA ŽRTAVA I PRIJAVA SLUČAJA TRGOVANJA LJUDIMA

26. Nekoliko čimbenika blokiraju identifikaciju i prijavljivanje zločina TLJ. Policijske istrage su otežane i dugotrajne. Prepreke prikupljanju dokaza o ovoj kriminalnoj aktivnosti također uključuju široko raširenu korupciju i nedostatak suradnje od strane vlasti u trećim zemljama.

Još jedan uzrok ropstva je korumpiranost ljudi koji su spremni učiniti bilo što za financijsku dobit. Ropski rad i trgovanje ljudima često zahtijevaju suučesništvo posrednika, bili oni policijsko osoblje, državni službenici, ili iz civilne i vojne institucije.

Papa Franjo, *Poruka za proslavu svjetskog dana mira* 2015. godine, 8. prosinca 2014. godine

Resursi za policiju i sudove su nedostatni za suočavanje sa zločinom, što je često nadopunjeno nedostatkom jasne nadležnosti i linija autoriteta. Osim tradicionalnog pristupa, policijski službenici trebaju razmotriti i ostale oblike pristupa, poput financijskih istraga. Kompleksna, multisektorska priroda trgovanja ljudima predstavlja značajne izazove. Postoje također i kulturalna ograničenja koja blokiraju ispravno prepoznavanje TLJ. Preživjeli često ne prijavljuju zločin iz različitih uvjerenja. Osobe kojima se trgovalo su često u legitimnom strahu od prokazivanja i svjedočenja protiv počinitelja. Suočavajući se sa stvarnim prijetnjama, oni se boje za vlastite živote ili za dobrobit njihovih obitelji; ili ako im nedostaju potrebni dokumenti za boravak u zemlji ili odođenje rada, boje se da će i sami biti procesuirani. Štoviše, često se osjećaju posramljenima, potpuno samima i bez mogućnosti da ikome vjeruju. Njihova trauma ih može učiniti nevoljnima ili nesposobnima da prepričaju svoje priče, iz nevoljkosti da ponovno prožive grozna zlostavljanja i patnje. Paraliziraju ih prijetnje, zlostavljanje i očaj, baš kako su ih i njihovi trgovci nekoć zarobili.

POSVJEĆIVANJE POSTOJANJA TRGOVANJA LJUDIMA: IZLAZAK NA VIDJELO

3. OKLIJEVANJE PRIZNAVANJA STRAŠNE STVARNOSTI POSTOJANJA TRGOVANJA LJUDIMA

23. Unatoč javnim obvezama država i nedržavnih aktera i unatoč mnogim održanim kampanjama za podizanje svijesti, još uvijek posvuda postoji neznanje o prirodi i raširenosti TLJ.

Sigurno je da postoji puno neznanja o temi trgovanja ljudima. Međutim, ponekad se isto čini da ima malo volje za razumijevanje opsega problema. Zašto? Zato što nam to dodiruje savjest; zato što je trnovito; zato što je sramotno. Ima i onih koji, iako znaju o tome, ne žele pričati jer se nalaze na kraju 'lanca opskrbe', kao korisnici 'usluga' koje se nude na ulici ili na internetu.

Papa Franjo, *Dijalog sa sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018. godine

Osobe kojima se trguje obično ostanu nevidljive i TLJ se ne primjećuje i ne otkriva lako u društvu oko nas. Mnogi ljudi su skloni izražavati sažaljenje da je TLJ negdje drugdje, bez shvaćanja da se to isto događa u njihovoj blizini, kao i na internetu.

Posebna briga treba se pokazati djeci migrantima i njihovim obiteljima, onima koji su žrtve krugova trgovanja ljudima i onima koji su raseljeni zbog sukoba, prirodnih katastrofa i progona. Svi se oni nadaju da ćemo mi imati hrabrosti srušiti zid 'udobnog i tihog suučesništva' koje pogoršava njihovu bespomoćnost; oni čekaju na nas da im pokažemo brigu, suosjećanje i posvećenost.

Papa Franjo, *Poruka za Drugu konferenciju Svete Stolice o međunarodnim migracijama u Meksiku*, 14. lipnja 2018. godine

Nažalost, ljudi kojima se trguje su često izmanipulirani i zatočeni u psihološkim spletkama koje im ne daju da pobjegnu, da zatraže pomoć ili čak da imaju jasno razumijevanje toga da su bili – ili još gore, da su zapravo još uvijek – žrtve kriminalne aktivnosti.

Rizici sadržani u nekima od ovih virtualnih prostora ne smiju se podcijeniti; putem mreže mnogi su mladi ljudi primamljeni i privučeni u ropstvo iz kojega se onda nisu u mogućnost sami osloboditi.

Papa Franjo, *Dijalog sa sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018. godine

Nadalje, mnogi od onih koji su potencijalno na prvim linijama, kao što su policijski službenici, javni tužitelji, sudske vlasti, te socijalni i zdravstveni radnici često nisu dovoljno obučeni da identificiraju i postupaju sa žrtvama TLJ sa svom sposobnošću, diskrecijom i osjetljivošću koju oni zahtijevaju.

24. Kada se TLJ odvija preko granica neke zemlje, tada se zajednice porijekla, tranzita i odredišta trebaju propisno obavijestiti. Relevantne informacije se odnose na sprječavanje TLJ, identifikaciju i procesuiranje; rizike, modalitete i posljedice TLJ te primjenjive međunarodne i državne zakone. Određeni programi obrazovanja i samoobrazovanja, usmjereni na pojačanje kapaciteta za sprječavanje, zaštitu, procesuiranje i partnerstvo trebali bi se nuditi na razini zajednice.

Posljednjih godina Sveta Stolica [...] je pojačala svoje mlobe međunarodnoj zajednici za suradnju i kolaboraciju između različitih agencija kako bi stali na kraj ovoj pošasti. Također su organizirani i sastanci kako bi se privukla pozornost fenomenu trgovanja ljudima [...]. Moja je nada da će se ovi napori nastaviti širiti u narednim godinama.

Papa Franjo, *Poruka za svjetski dan mira*, 8. prosinca 2014. godine

Takvi programi bi također trebali predvidjeti prikladno sudjelovanje pojedina kojima se trgovalo.

Svi koji su bili žrtve trgovanja ljudima su neizmjerne izvori potpore novim žrtvama i iznimno važni izvori informacija za spašavanje mnogih drugih mladih ljudi.

Papa Franjo, *Dijalog sa sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018. godine

Dodatno, mladi bi trebali biti obrazovani kako bi prihvatili odgovoran seksualni život unutar konteksta vjernog i doživotnog braka, pokazali etičko poštovanje prema drugim osobama, koristili internet razborito i sa sposobnošću razlikovanja te se informirali o porijeklu i proizvodnji proizvoda koje kupuju.

Inicijative za borbu protiv trgovanja ljudima, iako su konkretno usmjerene prema uništavanju kriminalnih struktura, moraju sve više uzimati u obzir šira pitanja koja su povezana, npr. sa odgovornom uporabom tehnologije i komunikacijskih medija, a da ne govorimo o istraživanju etičkih implikacija modela ekonomskog rasta koji privilegira profit umjesto osoba.

Papa Franjo, *Obraćanje članovima 'Grupe Sveta Marta'*, 9. veljače 2018. godine

25. Katolici bi se trebali uključiti osobno, unutar obitelji:

Rad na podizanju svijesti mora početi kod kuće, s nama samima jer ćemo jedino na taj način mi onda moći osvijestiti naše zajednice, motivirajući ih da budu predani kako niti jedno ljudsko biće više ne bi bilo žrtva trgovanja ljudima.

Papa Franjo, *Dijalog sa sudionicima na Svjetskom danu molitve, promišljanja i djelovanja protiv trgovanja ljudima*, 12. veljače 2018. godine

Također bi se trebali uključiti na razini zajednice, s punim naporom da se podigne svijest i obrazuje mlade kako bi se mogli učinkovito boriti protiv i spriječiti TLJ.